

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 553/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Pôdohospodárske družstvo Oslany**, Družstevná 611/31, Oslany, IČO 31 578 853, zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Gubkom, Hrnčíríkova 1/B, Partizánske, proti uzneseniu Okresného súdu Prievidza č. k. 16C/27/2021-168 z 15. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) č. k. 16C/27/2021-168 z 15. mája 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktoré navrhuje zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu trovy vzniknuté v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi ako žalovanému sa viedol spor o zdržanie sa zásahov do vlastníckeho práva a o odstránenie neoprávnenej stavby, v ktorom bol úspešný; žaloba bola zamietnutá a sťažovateľovi bol priznaný nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania.

3. Nadväzne okresný súd uznesením č. k. 16C/27/2021-130 z 5. apríla 2024 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej aj „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) rozhodol o výške trov konania tak, že zaviazal neúspešného žalobcu k povinnosti nahradiť sťažovateľovi trovy konania v celkovej výške 643,98 eur v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia. Vychádzal pritom len zo skutočností preukázaných zo súdneho spisu, pretože sťažovateľ si trovy konania nevyšiel. Pri výpočte tarifnej hodnoty za jeden úkon právnej služby postupoval podľa § 11 ods. 1

písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa jeho názoru išlo v danom prípade o ochranu vlastníckeho práva a taký predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi.

4. Proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka sťažovateľ (ako aj protistrana, pozn.) podal sťažnosť, v ktorej namietal, že okresný súd rozhodol o trovách konania skôr, než mal vykázané doručenie doložiek o právoplatnosti od oboch strán sporu. Taktiež tvrdil, že okresný súd aplikoval nesprávne ustanovenie vyhlášky pri stanovení výšky základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Na rozdiel od okresného súdu bol toho názoru, že v danej veci bolo možné predmet sporu oceniť peniazmi, a preto mal byť aplikovaný § 10 ods. 2 vyhlášky. Okrem toho poukázal na to, že žalobca si v konaní uplatnil celkovo tri nároky – nárok na odstránenie stavby, nárok na zdržanie sa zásahov do vlastníckeho práva a nárok na zaplatenie bezdôvodného obohatenia v sume 2 400 eur s príslušenstvom, a preto sa mal aplikovať i § 13 vyhlášky o zvýšení základnej sadzby tarifnej odmeny.

5. Napadnutým uznesením okresný súd zamietol sťažnosti strán sporu. V zhode s názorom vyššieho súdneho úradníka konštatoval, že v danej veci nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch. Podstatou sporu totiž bola ochrana vlastníckeho práva majiteľa pozemku, na ktorom sa stavba (poľné hnojisko) nachádzala a cena stavby nemá priamy súvis s právom, ktoré bolo danou žalobou uplatňované. Okresný súd nevzhladol ani podmienky na aplikáciu § 13 vyhlášky, pretože nedošlo k spojeniu viacerých vecí. Nebol dôvod prihliadať ani na rozšírenie žaloby o nárok na zaplatenie bezdôvodného obohatenia, pretože tento návrh na rozšírenie žaloby okresný súd nepripustil. Napokon okresný súd nevyhodnotil ani časový aspekt vydania uznesenia vyššieho súdneho úradníka za takú skutočnosť, ktorá by viedla k zmene rozhodnutia o trovách konania. Poukázal na dispozičnú zásadu a zásadu kontradiktórnosti konania, ako aj na to, že niet žiadneho dôvodu, pre ktorý by mal advokát strany sporu čakať s vyčíslením trov konania na výzvu súdu. Všetky trovy totiž vznikajú v súvislosti s konkrétnymi úkonmi právnej služby a hneď po vykonaní každého úkonu je známy ich vznik aj konkrétna výška. Svoju argumentáciu podporil recentnou judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 418/2021, III. ÚS 109/2020).

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zopakoval argumentáciu uplatnenú v konaní pred všeobecným súdom. Trvá na tom, že predmet sporu v danej veci (nárok na odstránenie stavby) bol oceníteľný peniazmi, pričom sťažovateľ predložil do sťažnostného konania dôkaz o hodnote stavby zo svojej účtovnej evidencie. Zároveň zotrváva na argumentácii o tom, že išlo o uplatnenie troch nárokov, čo zakladá dôvod na zvýšenie základnej sadzby tarifnej odmeny, a napokon namieta časový aspekt vydania rozhodnutia.

7. Sťažovateľ poukazuje na § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), v zmysle ktorého o výške trov konania sa rozhoduje v lehote 60 dní od právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Deň právoplatnosti sa strana dozvedá až z doložky o právoplatnosti, ktorú jej zašle súd. Sťažovateľ sa až 8. apríla 2024 dozvedel, že rozsudok vo veci samej, ktorý bol odvolacím súdom zmenený, nadobudol právoplatnosť 26. marca 2024. Už o minútu neskôr bolo sťažovateľovi doručené uznesenie, ktorým mu vyšší súdny úradník priznal náhradu trov konania iba podľa

skutočností vyplývajúcich zo spisu. Sťažovateľ okresnému súdu vyčíta, že napriek tomu, že v poradí prvé uznesenie o výške trov konania vydal vyšší súdny úradník [REDACTED], ten istý vyšší súdny úradník je uvedený aj na napadnutom uznesení ako osoba, ktorá zodpovedá za správnosť jeho vyhotovenia. Považuje za absurdné, ak na napadnutom uznesení participovala tá istá osoba, ktorá vydala sťažnosťami napadnuté rozhodnutie. Ak už proti uzneseniu o výške trov konania nie je prípustné odvolanie, ale iba sťažnosť, o ktorej rozhoduje ten istý súd, nemal pri rozhodovaní o podaných sťažnostiach spolupracovať ten istý vyšší súdny úradník. Napokon podotkol, že hodnotu stavby, z ktorej sťažovateľ vychádzal pri vyčíslení trov konania, žalobca nenamietal v sťažnostnom konaní, a preto je toho názoru, že hodnota stavby nie je sporná a súd z nej mal vychádzať. O trovách konania tak podľa sťažovateľa nebolo rozhodnuté v súlade s vyhláškou, čoho následkom je stav, že sťažovateľovi bola priznaná iba suma 643,98 eur oproti sume 5 970,99 eur, ktorú si vyčísľil, a preto je významne ukrátený na svojich právach.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho práv pri rozhodovaní o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania, a to z dôvodu neposkytnutia dostatočného časového priestoru na predloženie vyčíslenia trov konania, z dôvodu aplikácie nesprávneho ustanovenia vyhlášky pri stanovení základnej sadzby tarifnej odmeny, z dôvodu údajnej neaplikovateľnosti § 13 vyhlášky, ako aj z dôvodu, že na napadnutom uznesení participoval ten istý vyšší súdny úradník, proti ktorého uzneseniu smerovala sťažnosť sťažovateľa.

9. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania. V nadväznosti na to ústavný súd považuje za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína nielen svoje postavenie nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ale aj to, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

10. Ak ústavný súd v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, bolo to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018).

11. Po preskúmaní napadnutého uznesenia ústavný súd dospel k záveru, že o žiaden z týchto prípadov v danej veci nejde. K tomuto záveru dospel po tom, čo sa oboznámil s dôvodmi napadnutého uznesenia. Okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné

ustanovenia Civilného sporového poriadku, ako aj ustanovenia vyhlášky, dostatočne jasne a relevantne vysvetlil svoj postoj k premenným rozhodným pre vyčíslenie trov konania. Primerane rozumným a v okolnostiach veci postačujúcim sa javí aj spôsob, akým okresný súd reflektoval na tvrdenia, ktoré sťažovateľ uviedol v rámci sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Ústavný súd nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

12. Vo vzťahu k prvej námietke sťažovateľa týkajúcej sa momentu vydania rozhodnutia o výške trov konania a absencie dostatočného časového priestoru na predloženie vyčíslenia trov konania ústavný súd v celom rozsahu poukazuje na dôvody napadnutého uznesenia (body 15 – 17) a na § 262 ods. 2 CSP, ktorým sa okresný súd riadil. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka mu bolo doručené spolu s doložkou o právoplatnosti meritórneho rozhodnutia, a teda že vo vyčíslení trov konania, resp. v predložení dokladov o výške trov pred vydaním rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka mu bránila prekážka spočívajúca v tom, že čakal na vyznačenie doložky o právoplatnosti rozsudku vo veci samej, ani tento argument nemôže obstať. Civilný sporový poriadok *expressis verbis* nestanovuje stranám sporu povinnosť špecifikovať a preukázať uplatňované trovy, a teda nestanovuje žiadnu lehotu na vyčíslenie trov konania (neviaže ju ani na právoplatnosť rozhodnutia vo veci samej) a ani následok ich nevyčíslenia. Ústavný súd zastáva názor, že trovy konania nie je nevyhnutné vyčíslieť ihneď pri každom procesnom úkone, ktorý predchádzal vyhláseniu, resp. vydaniu rozhodnutia, avšak špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov (najmä tých, ktoré nevyplývajú zo spisu) je potrebné z vlastnej iniciatívy predložiť pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového konania. Je nepochybné, že sťažovateľ už vyhlásením rozsudku vo veci samej (27. február 2024) nadobudol vedomosť o potenciálnom výsledku sporu vrátane plne priznaného nároku na náhradu trov, a mal dostatočný časový priestor na to, aby predložil okresnému súdu špecifikáciu trov konania od tohto momentu či kedykoľvek po doručení písomného vyhotovenia rozsudku (rozsudok bol sťažovateľovi doručený 21. marca 2024 a vyšší súdny úradník rozhodol o výške trov konania až 5. apríla 2024). Pokiaľ tak neurobil, svojou procesnou pasivitou sa pripravil o tie zložky trov konania, ktoré nevyplývajú zo spisu, a to navyše v situácii, ak bol v konaní zastúpený advokátom, ktorý pozná právnu úpravu týkajúcu sa náhrady trov konania obsiahnutej v Civilnom sporovom poriadku, ako aj odmeny prináležiacej mu v zmysle ustanovení vyhlášky.

13. Možno preto súhlasiť s názorom okresného súdu, že je vo vlastnom záujme strany sporu, ktorá si uplatňuje náhradu trov konania, a je len vecou jej procesnej aktivity a iniciatívy, aby riadne a včas vyčíslila súdu najmä tie trovy konania, ktoré nevyplývajú zo spisu. Na účel predloženia vyčíslenia trov konania nie je nevyhnutné čakať na doručenie písomného vyhotovenia rozhodnutia vo veci samej ani na vyznačenie, resp. zaslanie doložky o právoplatnosti, a jeho predloženie okresnému súdu z „opatrnosti“ je na mieste i za situácie, ak sa javí pravdepodobné, že vo veci budú využité opravné prostriedky (I. ÚS 239/2023). Ak okresný súd rozhodol o výške trov konania po tom, čo rozsudok vo veci samej nadobudol právoplatnosť (§ 262 ods. 2 CSP), nedopustil sa žiadneho konania, resp. opomenutia, ktoré by predstavovalo porušenie jeho povinností pri rozhodovaní o výške trov konania. Sťažnosť sťažovateľa proti rozhodnutiu súdneho úradníka, v rámci ktorého dodatočne predložil vyčíslenie trov konania nemôže slúžiť ako prostriedok, ktorým sa má docieľiť náprava, resp. zvrátenie následku skoršej procesnej pasivity strany sporu (III. ÚS 191/2020).

14. Druhou z kľúčových námietok sťažovateľa, s ktorou sa obracia na ústavný súd, je otázka správnosti aplikácie konkrétneho ustanovenia vyhlášky použiteľného v danom prípade [§ 10 ods. 2 vyhlášky *versus* § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky], pretože od toho závisí výška priznanej náhrady trov konania.

15. V súvislosti s takto naformulovanou ústavnou sťažnosťou už ústavný súd vo svojej judikatúre uviedol, že pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „*ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch*“. Vyjadriť hodnotu predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020).

16. Ústavný súd sa nedomnieva, že by okresný súd vykladal ustanovenia relevantnej právnej normy nesprávne alebo svojvoľne, ak na vec aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Žalobca sa totiž svojim návrhom domáhal ochrany svojho vlastníckeho práva ako majiteľa pozemku, na ktorom sa stavba (poľné hnojisko) nachádza a ani v prípade jeho úspechu v spore by nenadobudol hodnotu stavby. V tomto ohľade obstojí záver okresného súdu, podľa ktorého cena stavby nemá v spore určujúci význam, keďže nemá priamy súvis s podstatou konania, právom, ktoré si žalobca v spore uplatňoval. Okrem toho, z obsahu spisu vyplýva, že cena stavby nebola v priebehu sporu zmienená, a po prvýkrát ju sťažovateľ uviedol vo svojej sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Argumentu sťažovateľa, že ním uvedená cena, ktorú podporil dôkazom zo svojej evidencie majetku, sa považuje za nespornú, pretože ju žalobca nerozporoval, je potrebné oponovať, pretože žalobca vo svojom stanovisku vyjadril nesúhlas s metodikou výpočtu sťažovateľa *en bloc* (č. l. 140).

17. Okresný súd sa vysporiadal aj s prípadnou aplikáciou § 13 ods. 3 vyhlášky, podľa ktorého pri spojení dvoch alebo viacerých vecí sa základná sadzba tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou zvyšuje o tretinu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v každej ďalšej spojenej veci, bez ohľadu na počet spojených vecí, pričom zdôraznil, že v prejednávanej veci nie sú pre aplikáciu citovaného ustanovenia splnené podmienky. V rámci toho poukázal na rozdiel medzi uplatnením viacerých nárokov v rámci jednej žaloby a situáciou, keď dochádza k spojeniu viacerých vecí. Nadväzne skonštatoval, že oba žalované nároky predstavujú situáciu, keď nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, a rozšírenie žaloby o tretí nárok na zaplatenie bezdôvodného obohatenia nebolo súdom pripustené. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je teda evidentné, ako okresný súd dospel k určení tarifnej hodnoty veci a následne aj k výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, a v tomto smere niet napadnutému uzneseniu z ústavnoprávneho hľadiska čo vytknúť.

18. Napokon sťažovateľ namietal údajnú participáciu vyššieho súdneho úradníka na napadnutom uznesení. V tomto smere už ústavný súd uviedol, že vyšší súdny úradník môže vyhotoviť návrh rozhodnutia len podľa pokynov zákonného sudcu, alternatívne si musí zákonný sudca návrh rozhodnutia osvojiť, poprípade revidovať ho podľa vlastného uváženia. Je teda potrebné zásadne rozlíšiť rozhodnutie sudcu ako individuálny právny akt, ktorý je prejavom jeho právomoci, a návrh rozhodnutia (jeho písomného vyhotovenia) vyhotovený vyšším súdnym úradníkom, ktorý takú povahu nemá [na rozdiel od vlastného rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka – čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, § 3 ods. 1, § 7 písm. g), § 8 ods. 2 písm. f) zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov]. Námietka, že rozhodnutie súdu vydal vyšší

súdny úradník, ktorý ho iba pripravoval (teda pripravoval jeho návrh), je z ústavnoprávneho hľadiska zjavne neopodstatnená (IV. ÚS 118/2019, 55/2019 ZNaU). Bez potreby detailnejšieho vysporiadavania sa s týmto argumentom ústavný súd odkazuje sťažovateľa na citované uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 118/2019 z 12. novembra 2019, v ktorom sa touto problematikou detailne zaoberal, ako aj na uznesenie pléna sp. zn. PL. ÚS 10/2019 z 30. januára 2019, v ktorom sa vysporiadal s existenciou individuálnych poverení pre vyšších súdnych úradníkov.

19. Ústavný súd tak sumarizuje, že okresným súdom aplikovaný postup pri hodnotení rozhodujúcich skutkových okolností veci nezakladá dôvod na jeho výnimočný zásah do napadnutého uznesenia v súlade s právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Nebolo zistené, že by posudzované uznesenie okresného súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, v rozpore (nesúlade) s platnou právnou úpravou týkajúcou sa náhrady trov konania či nedostatočne odôvodnené. Ako už bolo uvedené, vzhľadom na predmet napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté o výške trov konania, by zásah ústavného súdu mohol odôvodňovať jedine výnimočný exces v postupe a záveroch uznesenia okresného súdu, rozporný so samotnými princípmi spravodlivého súdneho konania, aký v okolnostiach danej veci ústavným súdom zistený nebol.

20. Pretože v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

21. Dôsledkom napadnutého uznesenia okresného súdu (zo subjektívneho hľadiska) je stav, keď je sťažovateľovi priznané právo na náhradu trov konania v nižšej výške, než mu podľa vlastného názoru patrilo. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia vlastníckych práv bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces, k čomu nedošlo, nemožno z objektívneho hľadiska uvedený právny stav považovať za porušenie jeho majetkových práv podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Preto aj túto časť ústavnej sťažnosti ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa obsiahnutých v petite jeho ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu